

บันทึก

เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตาม มาตรา ๑๕๔๘
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๙๑๒ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรุงเทพมหานคร ได้หารือการจดทะเบียนรับรองบุตร กรณีนายพล โตกำแหง ได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักงานเขตตลิ่งชัน แต่สำนักงานเขตฯไม่อาจจดทะเบียนรับรองบุตรให้ได้ เพราะขัดกับมาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงขอหารือว่า

๑. กรณีเด็กเป็นผู้เยาว์ไร้เดียงสา ไม่อาจให้ความยินยอมได้ มารดาเด็กได้มาให้ความยินยอมและให้ความยินยอมแทนเด็กต่อหน้านายทะเบียน นายทะเบียนจะจดทะเบียนรับรองบุตรให้ได้หรือไม่ อย่างไร หรือจะต้องมีคำสั่งศาลหรือคำพิพากษาของศาลสั่งให้จดทะเบียนก่อนจึงจะจดทะเบียนรับรองบุตรได้

๒. กรณีมารดาเด็กตายไปแล้ว หรือเป็นบุคคลวิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่อาจให้ความยินยอมได้ บิดาเด็กได้นำหลักฐานการตาย หรือคำสั่งศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถมาแสดง พร้อมทั้งเด็กได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน นายทะเบียนจะจดทะเบียนรับรองบุตรให้ได้หรือไม่ อย่างไร หรือต้องมีคำสั่งศาลหรือคำพิพากษาของศาลสั่งให้จดทะเบียนก่อนจึงจะจดทะเบียนรับรองบุตรได้

กระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. กรณีเด็กเป็นผู้เยาว์ไร้เดียงสา ไม่อาจให้ความยินยอมได้ บุตรต้องอยู่ใต้อำนาจบิดามารดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๖ เมื่อมารดาเด็กได้มาให้ความยินยอม มารดาเด็กก็น่าจะให้ความยินยอมแทนเด็กต่อหน้านายทะเบียนได้ โดยไม่ต้องมีคำพิพากษาของศาลสั่งให้จดทะเบียน

๒. กรณีมารดาเด็กตายไปแล้ว หรือเป็นบุคคลวิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่อาจให้ความยินยอมได้ บิดาเด็กได้นำหลักฐานการตาย หรือคำสั่งศาลให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถมาแสดง พร้อมทั้งเด็กได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน นายทะเบียนก็น่าจะจดทะเบียนรับรองบุตรให้ได้ เพราะการที่บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรนั้นเป็นเรื่องที่ให้ประโยชน์แก่เด็กมาก

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนกรุงเทพมหานคร

เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้วมีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๕๔๘^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ นั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรให้เคร่งครัดขึ้น โดยให้เด็กและมารดาเด็กต้องแสดงความยินยอมในการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรด้วยกันทั้งสองคนจึงจะมีการจดทะเบียนต่อไปได้ ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กคนใดคนหนึ่งไม่อาจให้ความยินยอมได้ มาตรา ๑๕๔๘ วรรคสาม ดังกล่าวได้บัญญัติให้การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรจะต้องมีคำพิพากษาของศาลให้จดทะเบียนได้เสียก่อน ซึ่งตามมาตรา ๑๙^๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ ก็ได้บัญญัติวิธีดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรของนายทะเบียนโดยสอดคล้องกับมาตรา ๑๕๔๘ ด้วยว่า ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเมื่อเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเอง ฉะนั้นเจตนารมณ์ของมาตรา ๑๕๔๘ ดังกล่าวจึงต้องการให้มีการยืนยันที่แน่ชัดจากเด็กและมารดาเด็กว่ายินยอมให้มีการรับจดทะเบียนได้ โดยแต่ละคนจะต้องแสดงความยินยอมด้วยตนเอง ถ้าคนใดคนหนึ่งไม่อาจให้ความยินยอมได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดจะต้องให้ศาลเป็นผู้พิจารณาลั่นกรองการขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรแทนเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เด็กเสมอทุกกรณี เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๕๔๘ ที่แก้ไขใหม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ปฏิบัติโดยชัดแจ้งไว้แล้วเช่นนี้ กรณีตามปัญหาที่หารือว่า ถ้าเด็กเป็นผู้เยาว์ไร้เดียงสาหรือมารดาเด็กถึงแก่ความตายหรือไร้ความสามารถ

^๑ มาตรา ๑๕๔๘ บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก

ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนให้นายทะเบียนแจ้งการขอจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวัน นับแต่การแจ้งนั้นถึงเด็กหรือมารดาเด็ก ให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทย ให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนไม่ใช่บิดาหรือไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนได้

^๒ มาตรา ๑๙ ในกรณีที่บิดามาขอจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายถ้าเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้วก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ถ้าเด็กและมารดาเด็กคนใดคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเอง ให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่เมื่อนายทะเบียนได้รับหนังสือแจ้งความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลดังกล่าวได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยมิชักช้า

บิดาจะร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทำให้ไม่อาจให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรในกรณีเช่นนี้จึงจะต้อง
มีคำพิพากษาของศาลเสียก่อนตามมาตรา ๑๕๔๘ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

รองเลขาธิการฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๓๕